

СТАНОВИЩЕ

С.А. „Д.А.Ценов“ - Свищов
Вх.№ 93.5P-6/28.02.2024

относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Статистика и демография“ в СА „Д. А. Ценов“, гр. Свищов

Изготвил становището: доц. д-р Александър Цветанов Найденов, преподавател от катедра „Статистика и иконометрия“, факултет „Приложна информатика и статистика“, УНСС-София, доктор по научна специалност 05.02.06 „Статистика и демография“ (Диплома №: 34089/17.05.2010, утвърдена с Протокол 4/16.03.2010), доцент по научна специалност „Статистика и демография“ (Свидетелство №: 70/2017 г., Заповед ЧР-800/01.03.2017, регистриран в НАЦИД).

Автор на дисертационния труд: Диана Иванова Маркова

Тема на дисертационния труд: „Статистическо изследване на демографските процеси в България – регионални аспекти“

Основание за представяне на становището: участие в състав на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед №76/09.02.2024 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“, гр. Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд:

1. *Предмет* на научното изследване е задълбоченото разглеждане на проблемите, свързани с регионалните аспекти на демографските процеси в България.

2. *Обем* - дисертационният труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ е с общ обем 222 страници, от които 173 страници основно изложение, 1 страница декларация за оригиналност, 16 страници използвана литература (206 източника общо) и 32 страници с приложения (22 броя). Трудът съдържа 21 фигури и 20 таблици, като е структуриран в: увод, три глави, заключение, използвана литература и приложения.

3. *Структура* – научната разработка има ясна структура и следва изцяло логиката на изследваната проблематика.

В увода е обоснована необходимостта от провеждането на задълбочено изследване на основните демографски процеси в регионален аспект. Дефинирани са коректно: обектът, предметът, целта и задачите на изследването. Изследователската теза на автора е, че: „...между регионите в страната са налице различия по отношение на състоянието и динамиката на демографските процеси, като тези различия се задълбочават под влиянието на демографски и социално-икономически фактори“. Дисертантът, също така, е направил и кратко описание на методите за анализ, използваната информационна база, както и на ограничителните условия на изследването.

В глава „Първа“ са разгледани концептуалните основни и спецификата в измерването на основните демографски процеси. Тук е отделено специално място на ключовите термини и показатели, касаещи тези процеси, както и на мястото им в съвременните статистически изследвания. Накратко, в главата са разгледани и основните демографски, социално-икономически и психологически фактори, които оказват влияние върху демографските процеси. Последните 17 страници от глава Първа са посветени на статистическите методи и модели за изследване на динамиката в тези процеси.

Втора глава е изцяло предназначена да разкрие в дълбочина особеностите в информационното осигуряване на статистическите изследвания на демографските процеси в България и по-конкретно: преброяванията на населението и текущата демографска отчетност.

Третата глава е с практико-приложна насоченост и касае апробирането на разглежданата статистическа методология за анализа на състоянието, динамиката и регионалните различия в основните демографски процеси. Специално внимание е обърнато на факторните влияния върху демографските процеси на национално и регионално равнище.

Дисертационният труд завършва със заключение, в което накратко са обобщени основните изводи от проведеното от дисертанта изследване.

4. *Литература* - използваните от дисертанта източници на информация (вкл. и интернет ресурси), свързани с разглежданата тематика, показват отличната осведоменост на г-жа Маркова и задълбочения критичен поглед на един истински изследовател.

5. *Приложения* – с оглед стегнатостта на изложението и пълнота на съдържанието, дисертантът е поместил първичните данни и част от резултатите от междинните изчисления в табличен формат в частта „Приложения“.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

1. *Преценка на актуалността и разработеността на изследвания в дисертацията научен проблем;*

В дисертационния труд задълбочено се разглеждат важни въпроси, свързани с анализа на основните демографски процеси в България в регионален аспект.

2. *Мнение за езика, обема и инструментариума на дисертационния труд;*

Дисертантът демонстрира задълбочено познаване на литературата, касаеща разглежданата проблематика, отлично владение на статистическия инструментариум, касаещ изследването на същността на демографските процеси, както и отлично боравене със специализиран статистически софтуер.

Научната разработка е ясно структурирана, съчетавайки оптимален обем на изложението и балансирано разпределение на информацията в отделните глави, ясен и логически последователен изказ, както и добра аргументация на направените научни заключения.

3. *Мнение доколко авторефератът отразява точно и пълно труда.*

Авторефератът към дисертационния труд е с обем 43 страници и включва: обща характеристика на дисертационния труд, структура и съдържание на дисертацията, кратко, но съдържателно изложение на труда, декларация за оригиналност, справка за основните научни приноси на дисертацията и списък на публикациите по темата на труда.

Авторефератът е подготвен отлично и резюмира коректно съдържанието на дисертационния труд, както и постигнатите от дисертантът научни и научно-приложни резултати.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Приносите в дисертационния труд са коректно представени в приложения от дисертанта списък и отразяват реално извършената от него научно-приложна работа.

Като основни научни и научно-приложни приноси в разработката могат да се посочат:

- Коректното систематизиране на същността на демографските процеси и понятията, свързани с тях.
- Ясната систематизация на огромен набор научни публикации по тематиката на демографските процеси и дефинирането на основните проблемни области.
- Провеждането на задълбочен критичен анализ на проблематиката на демографските процеси и извеждането на основните фактори, които оказват влияние върху тези процеси.

- Адекватната апробация на разискваните в теоретичната част методи за анализ на тенденциите и регионалните различия в раждаемостта, смъртността и миграционните процеси.
- Задълбоченият анализ на резултатите от многофакторните регресионни модели, оценявайки влиянието на избрани фактори върху демографските процеси - раждаемост и смъртност.

Освен в дисертационния си труд, авторът е представил своите научно-изследователски резултати и в: 1 студия, 3 броя статии и 1 доклад на български език.

IV. Въпроси по дисертационния труд.

Въз основа на разгледания дисертационен труд бих искал да отправя следните бележки към автора, които по никакъв начин не целят да омаловажат положения от него труд:

- За по-голяма яснота при определяне на авторството на фигура 1 и фигура 2 от глава Първа би било добре да бъде посочен техният източник.

Също така, бих искал да отправя следните въпроси към автора на дисертацията:

- Според дисертантът, доколко официалната статистическа информация отразява реалните външни и вътрешни миграционни потоци в България?
- От статистико-анализаторска гледна точка, смятат ли докторантът, че би било по-добре област "София-град" да бъде отделена в отделен район за планиране извън Югозападния? Ако да, защо?
- Дисертантът смята ли, че би било уместно приложението на АРИМА модели за изглаждане и прогнозиране на разглежданите в дисертацията времеви редове?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

Дисертационният труд на тема: „Статистическо изследване на демографските процеси в България – регионални аспекти“ представлява едно задълбочено научно и научно-приложно изследване, което представя докторанта като завършен изследовател. Трудът е разработен в съответствие с нормативните изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, отразени в Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за неговото приложение.

В заключение и с оглед качеството на предложения дисертационен труд, убедено изразявам становище си „за“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Статистика и демография“ на Диана Иванова Маркова.

Дата: 26.02.2024 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Ал. Найденов)